

PROEFSTATION VOOR DE GROENTEN- EN FRUITTEELT ONDER GLAS
TE NAALDWIJK

De teelt van bleekselderij in België (1)

door :
A.A.M. Sweep

Naaldwijk, 7 januari 1972.

WAGENINGEN UR GLASTUINBOUW
BIBLIOTHEEK
Violierenweg 1
Postbus 20
2665 ZG Bieiswijk
T +31(0)317-485606
F +31(0)10-5225193
E glastuinbouw@wur.nl

A
1
S
98

14 + 731 : 36^a (493)

Stamboek no. 4791

PROEFSTATION VOOR DE GROENTEN- EN FRUITTEELT ONDER GLAS
TE NAALDWIJK

~~BIBLIOTHEEK~~
Proefstation voor de Groenten- en
Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk.

De teelt van bleekselderij in België (1)

door :

A.A.M. Sweep

Naaldwijk, 7 januari 1972.

Inleiding

In België is de teelt van bleekselderij zowel in de vollegrond als onder glas, in tegenstelling tot Nederland, relatief belangrijk. De combinatie van vollegronds- en glasteelt heeft een jaarrond aanvoer tot resultaat.

De teelt onder glas vindt vooral plaats voor de produktie in de late herfst voor de aanvoer in het late voorjaar.

In Nederland zijn er jaarlijks één of enkele telers die in het voorjaar bleekselderij onder glas telen voor de export naar Engeland. De aanvoer loopt van eind mei tot begin juli. In deze periode heerst op de Engelse markt een schaarste, omdat in de loop van mei de aanvoer uit Californië en Israël afloopt en de vollegronds produktie pas half juli begint. Mogelijk liggen er in het voorjaar grotere kansen voor bleekselderij uit Nederland. Derhalve zal op het Proefstation Naaldwijk het teeltonderzoek voor die aanvoerperiode worden geïntensiveerd en zal de afzet tezamen met het Centraal Bureau worden bestudeerd.

In het kader van dit bleekselderij-onderzoek is op 21 december 1971 een studiereis naar België (streek tussen Antwerpen en Mechelen) gemaakt. In deze periode is zowel de teelt en oogst van de herfstbleekselderij, als wel de start van de opkweek van de voorjaarsbleekselderij te zien.

Aan de excursie werd deelgenomen door :

F. van Dijk, tuinchef Proefstation Naaldwijk

D. de Mos, bedrijfstakdeskundige groenteteelt onder glas in het Westland

D. de Ruiter, onderzoek kleine gewassen Proefstation Naaldwijk

A.A.M. Sweep, teeltafdeling Proefstation Naaldwijk.

In België werden we bijzonder gastvrij ontvangen en deskundig rondgeleid door de heren Smits (voorzitter van de Studieclub te St. Katelijne-Waver) en Fr. Somers (B.V.A. te St. Katelijne-Waver).

Omstreeks 1 mei 1972 zal eenzelfde bezoek worden afgelegd om het teeltverloop in het voorjaar te bestuderen.

Marktsituatie

De teelt vindt nagenoeg geheel plaats voor de afzet in het binnenland. Er zijn wel pogingen ondernomen om een export naar West-Duitsland op gang te brengen. De consumptie is in dit land echter van weinig betekenis, zodat deze pogingen op niets zijn uitgelopen. Met de Engelse markt zijn in het geheel geen kontakten. De consumptie ligt in het Waalse gedeelte van België lager dan in het Vlaamse gedeelte.

De vraag van de binnenlandse markt is over het gehele jaar genomen stabiel. In het najaar is er echter een zwakke tendens van inkrimping te bespeuren en in het voorjaar een uitbreiding. De reden van het niet groeien van de markt is het toenemend "buitenshuis eten".

De consument stelt vaak zeer persoonlijke eisen aan de bereiding van deze groente, zodat hij thuis wél en in een restaurant géén bleekselderij eet.

De vraag op de binnenlandse markt is vrij konstant, terwijl er tegelijkertijd enkele tientallen aanvoerders zijn. Deze kunnen dan ieder voor zich slechts een vrij gering kwantum per veilingdag aanvoeren, omdat anders de markt verstoord wordt. Dit heeft tot gevolg, dat men per bedrijf een lange oogstperiode kent (circa één maand) en dat het areaal per bedrijf slechts beperkt kan zijn tot maximaal 2.00 à 4.000 m². De normale dag-aanvoer bedraagt op de M.T.V. te St. Katelijne-Waver 30.000 stuks.

Het aangevoerde produkt heeft in tegenstelling tot Engeland en de U.S.A. alle blad behouden. De stengels worden als groente gebruikt en het blad dient als verfraaiing van het produkt en als soepgroente. De struiken worden na de oogst gewassen en worden niet in "klein" verpakking aangevoerd.

De markt vraagt zo zwaar mogelijke struiken. De topprijzen worden in december behaald door de telers met struiken van 2 kg per stuk. De aanvoerder van de zwaarste struiken krijgt een beduidend hogere prijs dan de daarop volgende. Deze laatste krijgt pas de zeer hoge prijs als de eerste de oogst beëindigd heeft (hetzelfde verschijnsel als bij de sla).

De hoogste prijs (voor een kropgewicht van 2 kg) bedroeg afgelopen maand december B.Fr. 12 per stuk (= f 0,93/stuk).

Bij te grote aanvoer zakt de prijs tot B.Fr. 9 per stuk (= f 0,66/stuk).

De afzet van de bleekselderij verloopt geheel via de veilingen. De aanvoer van de vollegrondsteelt komt eind juli op gang en loopt door tot half december. Vanaf november neemt de kwaliteit echter af, waardoor ook het prijspeilverschil met het glasprodukt groter wordt. In oktober en november vindt er ook aanvoer plaats van de teelt in rolkassen. Vanaf begin december is het prijsniveau voor de goede kwaliteit zodanig (B.Fr. 7-8 per stuk) dat het oogsten onder glas financieel aantrekkelijk is.

Met de cijfers van 1971 van de M.T.V. te St. Katelijne-Waver wordt een goed beeld van het aanvoerpatroon van de glasteelt verkregen.

<u>1971</u>	<u>Aantal aangevoerde struiken</u>	<u>Midden-prijs</u>	<u>Opmerkingen</u>
Januari	179.000	B.Fr. 7,74	≥ 1 kg/struik
Februari	100.000	B.Fr. 8,92	300-400 g/struik
Maart	44.000	B.Fr. 7,84	300-400 g/struik
April	86.000	B.Fr. 7,74	400-800 g/struik
Mei	166.000	B.Fr. 10,24	≥ 1.000 g/struik
Juni	490.000	B.Fr. 5,76	
Juli	464.000	B.Fr. 5,55	Einde van de maand start vollegronds-teelt
Oktober	418.000	B.Fr. 3,46	80% van de vollegrondsteelt
November	375.000	B.Fr. 3,84	80% van de vollegrondsteelt
December	> 200.000	> B.Fr. 7,00	Nagenoeg 100% van de kasteelt.

Ook de C.V.G. te St. Katelijne-Waver heeft een flinke aanvoer, die volgens hetzelfde patroon verloopt als op de M.T.V. De telers met het beste produkt komen uiteraard beduidend boven de Middenprijs. In april is de gebruikelijke prijs voor de beste partijen B.Fr. 11 à 12 ; in december tot B.Fr. 12 en in januari tot B.Fr. 16 . Minder goede partijen zakken evenwel snel tot de helft van genoemde prijzen.

Omvang van de teelt in de herfst, rentabiliteit, teeltplan

De herfstteelt (oogst begin december tot half januari) beslaat een areaal van 12 à 15 ha.

De echte winterteelt (oogst januari t/m half april) neemt af door de zeer hoge stookkosten. De herfstteelt wordt bedreven in koud- en lichtverwarmde kassen, de winterteelt onder zwaar verwarmd glas.

De teelt in de herfst heeft zowel qua teelttechniek als financieele opbrengst een grotere kans van slagen dan de teelt van sla.

Grote kwaliteitsafwijkingen zoals bij sla komen minder snel voor of zijn goed te bestrijden, mits de teelttechniek goed is.

Uiteraard is het telen van kroppen met een hoog gewicht slechts mogelijk bij een goede beheersing en uitvoering van de teelt.

De teelt voor de oogst in december is rendabel bij een prijsniveau van B.Fr. 7-8. Kan men aan kroppen van $1\frac{1}{2}$ à 2 kg komen en een prijs van B.Fr. 12 krijgen, dan kan er geen slateelt mee wedijveren. Deze zelfde prijzen en conclusies gelden ook voor de oogst in april en begin mei (in die tijd echter bij een kropgewicht oplopend van 400 g tot >1 kg).

In de herfst bedraagt de plantdichtheid $6\frac{1}{2}$ à 7 stuks/m², zodat de kostprijs dan in de buurt van f 3,50/m² ligt. In het voorjaar is de plantdichtheid hoger, namelijk 13 - 14 stuks/m² voor de oogst in mei en 11 stuks/m² vanaf eind mei.

De kostprijs per m² is dan bijna het dubbele van die in de herfst (dure opkweek, meer planten per m², brandstofkosten).

Teelttechnische aspecten van de herfstteelt

Zowel voor de teelt in het najaar als die in het voorjaar wordt steeds gebruik gemaakt van eigen selecties of selecties van iemand uit de streek. Men is er dan zeker van een ras te hebben dat is aangepast aan de teeltperiode en de eigen teeltomstandigheden. De blad- en stengelkleur van deze selecties is erg licht en het kropgewicht kan hoog zijn.

Voor de teelt met de oogst tegen Kerstmis en tot enkele weken daarna, wordt omstreeks 15 augustus uitgepoot. De plantjes worden in kistjes gezaaid en zo klein mogelijk in 4 cm-perspotjes verspeend.

De plantdichtheid is 6 à 7 stuks per m² omdat in december en slechts de zware kroppen ($>1,5$ kg per stuk) van goede kwaliteit een hoge prijs opbrengen.

Het gewas neemt in gewicht toe tot eind oktober, daarna is de - geringe - toename in gewicht door de groei ongeveer gelijk aan de afname door afval aan de onderste bladeren. Vanaf oktober komt de teelt eigenlijk neer op een zo goed mogelijk bewaren van het gewas.

De teelt in de herfst vindt slechts in koude- of licht verwarmde kassen plaats en het teeltverloop is bijzonder rustig (matige temperatuur) om een zo zwaar mogelijk en goed houdbaar gewas te verkrijgen.

De bemesting verdient veel aandacht. Met name wordt veel stikstof door het gewas aan de grond onttrokken. De teelt vindt slechts plaats op humeuze zandgrond. De belangrijkste ziekte is de aantasting door Septoria, maar door enkele keren direkt na het uitpoten met Zineb te spuiten is de kwaal goed te bestrijden. Hartrot komt niet veel voor. Een voor deze ernstige afwijking gevoelig gewas ontstaat o.a. als de planten gaan doorschieten (vergelijk stippelrand bij sla) en als het gewas, bijv. door te droge grond stil staat, ook al duurt dit maar even.

Opkweek van de voorjaarsteelt

Het temperatuurregime bij de teelt van bleekselderij is vrij strak, wijkt men ervan af; dan treden direkt kwaliteitsafwijkingen op. Bij het zaaien - in kistjes - wordt het zaad ondanks de dan snelle kieming, niet voorgeweekt, omdat bij voorweken eerder mislukking van het zaaisel optreedt. De plantjes worden in een zo jong mogelijk stadium, als het eerste echte blad zichtbaar wordt - 5 à 6 weken na het zaaien - verspeend in perspotten-.

De temperatuur tijdens de opkweek is 15° - 18°C 's nachts en 23° - 25°C overdag (gelijk met of iets hoger dan tomaat). De temperatuur mag niet, zelfs niet gedurende één of enkele uren, beneden 12°C zakken, want dan bestaat de kans op voortijdig doorschieten en daarmee een grotere gevoeligheid voor hartrot. Na het uitpoten wordt tot de bladeren van de buurplanten elkaar raken een temperatuur van 13°C 's nachts en 18°C overdag aangehouden. Daarna zakt men met de temperatuur tot minimaal 10°C 's nachts en 15°C overdag. In dit stadium is slechts vroegtijdig doorschieten te verwachten bij temperaturen beneden 10°C. De reden van dit relatief lage temperaturniveau in de tweede helft van de teeltperiode is de te snel verlopende rijping van het gewas bij hogere temperaturen.

Met het laten zakken van de temperatuur neemt de groeisnelheid minder af dan de rijpingssnelheid (geelverkleuring).

Teelt men bij een te hoge temperatuur dan valt de oogst wel vroeg, maar het kropgewicht is te gering. Ook is het gewas dan relatief te gerekt.

Behalve een nauwkeurig temperatuurregime moet ook de vochtvoorziening regelmatig gebeuren. Men giet, afhankelijk van de weersomstandigheden en de stand van het gewas 1 à 2 keer per week. Tijdens de groei wordt 1 x per week bijgemest, hoofdzakelijk met stikstof.

Het optimale bemestingsniveau ligt iets hoger dan bij sla. Ook bij de voorjaarsteelt moet men voorbehoudend 2 à 3 maal, kort ná het uitpoten spuiten met Zineb om een aantasting van Septoria te voorkomen.

Voor de oogst in de tweede helft van april wordt omstreeks 1 november gezaaid.

Uitgepoot wordt dan begin februari.²

De plantdichtheid is 15 stuks per m². Het beoogde kroggewicht ligt tussen 400 en 800 gram.

Voor de oogst in de eerste helft van mei wordt omstreeks 20 december gezaaid en begin maart uitgepoot.²

De plantdichtheid bedraagt 13 - 14 stuks per m².

Als men eind mei wil oogsten, poot men begin april² uit (zaai eind januari). Men poot dan 11 planten per m². Bij deze teelt is een kroggewicht van circa 1 kg noodzakelijk.